

T.C.
DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel M¼d¼r Yardımcılığı

7/10023
610130
7/11769
610185
ÇOK İVEDİ

Sayı : B.06.0.SPGY.0.0-026.21 -2010/666829
Konu : Yazılı Soru Önergesi/Ali Rıza
Öztürk

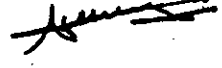
3 0 Nisan 2010

TBMM BAŐKANLIĐINA

İlgi: a) 19 Ocak 2010 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-13193 sayılı yazıları.
b) 13 Ekim 2009 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02/10023-16247/35292 sayılı yazıları.

Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk'¼n 7/10023 ve 7/11769 sayılı soru önergelerinin yanıtı ilişikte sunulmaktadır.

Saygılarımla arz ederim.

Ahmet DAVUTOĐLU
Dışışleri Bakanı

Ek: 4 sayfa.

MERSİN MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ÖZTÜRK'ÜN
7/10023 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORU

BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nun 23.09.2009 tarihinde yapılan başkanlık seçimlerinde, Faruk Hüsnü'ye rakip olarak birçok Batılı aydın ve ABD'nin Zülfü Livaneli'yi aday göstermek istediği, ancak Zülfü Livaneli, Türk Dışişleri tarafından "Mısır'a daha önce verilen bir söz ve uluslararası çıkarlar nedeniyle" desteklenmediği birçok basın organında yer almıştı.

Gelişen bu olaylar üzerine Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan yazılı açıklamada ise "Sanatçı Zülfü Livaneli'nin adaylık konusunda bakanlığa ulaşmış herhangi bir başvurusunun bulunmadığı, Livaneli'nin adaylığı konusunda UNESCO teşkilatına başvuruda bulunulduğuna ilişkin bir bilginin de mevcut olmadığı ve bu konuda herhangi bir ülke veya çevreden Dışişleri Bakanlığı'na resmi bir başvurusunun da olmadığı, Türk vatandaşlarının uluslararası kuruluşlardaki üst düzey önemli görevlere gelmelerinin desteklendiği ve bu amaçla her zaman yoğun çaba sarf edildiği tüm Türk vatandaşlarının uluslararası kuruluşlardaki üst düzey önemli görevlere gelmeleri için her zaman aktif çaba içinde olduğu, bundan sonra da bu destek ve çabaların devam edeceği" belirtildi.

Aynı zamanda gazete yazarı olan Zülfü Livaneli köşesinin bir bölümünde "Mısır'la bu işin pazarlığı, Ekmeleddin İhsanoğlu'nun İslam Konferansı Örgütü başkanı olarak görev süresinin uzatılması döneminde yapılmıştı. Türkiye bu uzatma karşılığında Mısır adayını UNESCO başkanlığında desteklemek için söz vermişti. Fakat Mısır adayı sonunda "kitap yakma" sözünü edince dünyada büyük bir reaksiyon oluştu" ifadeleri yer almaktadır. Yine Zülfü Livaneli yapmış olduğu açıklamada "Cumhurbaşkanı, Dışişleri Danışmanının kendisini arayıp, 'Çok üzgün Cumhurbaşkanı, hepimiz de çok üzgünüz. Sizin UNESCO'nun başında olmanız ne kadar önemli bir şeydi. Ama sıra Araplarda olduğu için maalesef biz bunu yapamadık' dediğini" ifade etmiştir.

Herkesin bildiği gibi hükümetler arası kuruluşlara şahsen aday olunmaz. Ancak hükümetler aday gösterebilir gerçeğini de ortaya koyarak, bu bilgiler ışığında;

- 1- ABD, Avrupa Birliği ve diğer dünya devletlerinin açıkça desteklediği ve kazanması kesin gözüyle bakılan 13 yıllık UNESCO Büyükelçisi olan Sayın Zülfü Livaneli'nin ülkemizden aday gösterilmemesinin gerekçeleri nelerdir? Gerekçe olarak, yapılan yazılı açıklamada olduğu gibi Zülfü Livaneli'nin adaylıkla ilgili başvurusu olmadığı, bilmiyorduk gibi bahanelerin arkasına mı sığınacaksınız?
- 2- Zülfü Livaneli'nin UNESCO Başkanlığı'na aday gösterilmemesi konusunda kulisi yapılmış mıdır? Yapıldı ise bu kulisi kimler yapmıştır? Bu konuda Bakanlığınıza kimler telefon etmiştir?
- 3- ABD Başkanı Barack Obama yönetiminin Mısırlı Faruk Hüsnü karşısında Zülfü Livaneli'nin aday gösterilmesini istediği iddiaları doğru mudur?

- 4- UNESCO gibi hükümetler arası kuruluşlara şahsen aday olunmadığı, ancak hükümetlerin kişileri aday gösterdiği düşünüldüğünde Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan yazılı açıklamada “Sanatçı Zülfü Livaneli’nin adaylık konusunda bakanlığa ulaşmış herhangi bir başvurusunun bulunmadığı, Livaneli’nin adaylığı konusunda UNESCO teşkilatına başvuruda bulunulduğuna ilişkin bir bilginin de mevcut olmadığı” sözlerinin sarf edilme gerekçeleri nelerdir?
- 5- Dışişleri Bakanlığı’nın yapmış olduğu yazılı açıklamanın bir bölümünde “Türk vatandaşlarının uluslararası kuruluşlardaki üst düzey önemli görevlere gelmeleri için her zaman aktif çaba içinde olduğu, bundan sonra da bu destek ve çabaların devam edeceği” belirtilmektedir. Bir Türk vatandaşı olan Zülfü Livaneli’nin UNESCO’ya başkan olabilmesi için ne gibi bir çaba harcanmıştır?
- 6- Zülfü Livaneli’nin Bakanlığınız tarafından aday gösterilmemesinde, Hükümet yanlısı bir yazar olmaması, çağdaş, demokrat ve aydın bir yazar olmasının bir etkisi var mıdır?
- 7- Hitler faşizmiyle özdeşleşmiş bir eylemi, “kitap yakma”yı kültürüne temel yapan Mısır Kültür Bakanı Faruk Hüsnü’ye oy verirken, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti’ni ne duruma düşüreceğinizi düşündünüz mü?
- 8- Mısır’la bu işin pazarlığı, Ekmeleddin İhsanoğlu’nun İslam Konferansı Örgütü başkanı olarak görev süresinin uzatılması döneminde yapıldığı, Türkiye, bu uzatma karşılığında Mısır adayını UNESCO başkanlığında desteklemek için söz verdiği iddiaları doğru mudur?
- 9- Dünyanın herhangi bir ülkesinde, Avrupa ve Amerika’daki aydınların desteklediği, seçilmesi kesin gözüyle bakılan kendi vatandaşını aday göstermeyerek, bir başka ülkenin adayını destekleyen başka bir ülke var mıdır?
- 10- Hükümetin bu konudaki tutumu, son günlerde gündeme getirilen demokratik açılım konusuyla örtüşen bir durum mudur?
- 11- ABD, Avrupa Birliği ve diğer dünya devletlerinin desteklediği kendi vatandaşını aday göstermeyerek, uluslararası bir skandala yol açan bu olaydan ötürü Dışişleri Bakanlığı’ndan istifa etmeyi düşünüyor musunuz?

CEVAP

Türkiye, UNESCO Genel Direktörlüğü için yapılan seçimlerde aday göstermeyi başlangıçtan itibaren öngörmemiştir. Bu tutumumuzun birinci nedeni, Birleşmiş Milletler sisteminde teamüllere bağlı olarak uygulanan Centilmenlik Anlaşmasına göre, üst düzey görevlere adaylıklarda coğrafi gruplar arasındaki rotasyon sırasının esas alınmasıdır.

Bu uygulamaya göre, son seçim döneminde sıra, UNESCO tarihinde şimdiye kadar hiç Genel Direktör çıkartmamış olan Doğu Avrupa ve Diğer Grubu (2. Grup) ve Arap Grubundaydı (5. Grup). Türkiye'nin dahil olduğu Batı Avrupa ve Diğer Grubu (1. Grup) ise, sonuncusu bir dönem önce olmak üzere, daha önce birden çok Genel Direktör çıkartmış bulunmaktaydı. Bu durumun sonucu olarak son Genel Direktör seçimi 2. Gruptan Bulgar aday ile 5. Gruptan Mısırlı aday arasında geçmiştir.

Bu bağlamda, ülkemizin, UNESCO Genel Direktörü görevine aday göstermeyi tezekkür etmemiş olmasının tek sebebini, şu veya bu ülkenin adayını desteklemek veya engellemek endişesi değil, sadece diplomatik teamüllere uygun davranmak düşüncesi ve geleneği teşkil etmiştir. Nitekim, UNESCO Genel Direktörü seçim sürecinde bu teamülü göz ardı eden ülkeler ağır eleştirilerle karşılaşmışlar ve ilk tur oylamalarda adaylıktan çekilmek zorunda kalmışlardır.

Köklü bir diplomasi geleneğine sahip olan Türkiye, uluslararası kuruluşlara üst düzey adaylıklar konusunda karar alırken mevcut koşulları değerlendirerek tek başına karar vermekte, arzulanan sonuca varılması hususunda yoğun bir çalışma yapmakta ve genelde, daha önce yapılan Bakanlık açıklamasında da belirtildiği üzere, Sayın İlder Türkmen, Sayın Kemal Derviş, Sayın Hikmet Çetin ve Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu örneklerinde olduğu gibi sonuca ulaşabilmektedir.

UNESCO, diğer uluslararası kuruluşlardan farklı özellikler taşımaktadır. Bu durum Genel Direktör seçimlerinde de kendini göstermektedir. Örneğin, UNESCO Genel Direktörü seçimlerinde üye ülkelerin diğer ülkelerin vatandaşlarını aday göstermeleri mümkündür.

Bu yıl yapılan Genel Direktör seçimleri sürecinde hiçbir ülke, Sayın Zülfü Livaneli'yi aday göstermek hususunda resmi bir girişimde bulunmamıştır.

ABD Hükümetinin, AB ülkelerinin ve diğer ülkelerin Sayın Zülfü Livaneli'nin UNESCO Genel Direktörlüğü görevine aday gösterilmesi konusunda Hükümetimize hiçbir resmi başvurusu ve girişimi olmamıştır. ABD Hükümeti'nin bu konuda UNESCO Teşkilatı'na herhangi bir resmi başvuruda bulunduğuyla ilişkin olarak Bakanlığımıza ulaşmış bir bilgi de mevcut değildir. ABD yetkilileri ile Devlet Başkanı ve Dışişleri Bakanı düzeyinde yapılan birçok temasta da bu konu ABD tarafınca gündeme getirilmemiştir.

Sayın Zülfü Livaneli, Bakanlığımızca yapılan açıklamalarda da belirtildiği gibi, seçkin bir sanatçıdır. UNESCO İyiniyet Büyükelçiliği görevi sırasında geniş bir deneyime sahip olduğu esasen bilinmektedir.

Sayın Zülfü Livaneli'nin UNESCO Genel Direktörlüğü'ne aday gösterilmemesi için Bakanlığımızca kulis yapıldığı iddiası gerçeği yansıtmamaktadır. Bu konuda engelleyici kulis veya girişim yapılmasının gündeme gelmesi hiçbir şekilde söz konusu olmamıştır.

Öte yandan, UNESCO kuralları gereğince, Genel Direktör, Yürütme Kurulu'na üye ülkeler tarafından seçilmektedir. Türkiye, bu dönemde Yürütme Kurulu üyesi olmadığından, yeni Genel Direktör'ün belirlendiği 182. Yürütme Kurulu Toplantılarına katılamamış ve oy kullanmamıştır.

Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu'nun İslam Konferansı Teşkilatı (İKÖ) Genel Sekreterliği'ne yeniden seçilmesi memnuniyet duyulması gereken bir olaydır. İKÖ Genel Sekreterliği seçimlerinin UNESCO Genel Direktörü seçimleriyle hiçbir bağlantısı yoktur ve olmamıştır. Zira, İKÖ'de de uygulanan coğrafi rotasyon ilkesine göre, Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu, Asya Grubu'na ait olan sıra içinde ikinci dört yıllık dönem için teamül gereği ve hiçbir müzakere olmaksızın yeniden seçilmiştir.